

Лекція 1.2. Концептуальні засади сталого розвитку

Вступ

У відео ви переглянули матеріал про Саміт ООН, на якому було ухвалено Резолюцію «Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року». Цей документ, без перебільшення, можна вважати одним із найважливіших документів сьогодення, що визначає курс руху та подальшого розвитку людської спільноти.

Що важливо знати і розуміти про сталий розвиток, які засадничі принципи формують концепцію такого розвитку, як Цілі сталого розвитку сприяють процесу стратегічного планування у коротко та довгострокових перспективах, яким чином вони (цілі) є дотичними до власне вашої професійної діяльності, до діяльності установи, в якій ви працюєте, - усім цим питанням буде приділено увагу у нашому курсі.

Розпочати ж пропонуємо з короткого аналізу базових принципів сталого розвитку

Термін «сталий розвиток» (sustainable development) з'являється наприкінці 80-х років ХХ століття. Ним позначають соціально-економічний і екологічний розвиток, спрямований на збереження миру на всій планеті, на розумне задоволення потреб людей при одночасному поліпшенні якості життя сьогоденніх і майбутніх поколінь, на раціональне використання ресурсів планети і збереження природного середовища.

Цей термін було запропоновано міжнародною комісією ООН з навколишнього середовища та розвитку, яка була створена у 1983 році та яку очолила прем'єр-міністр Норвегії Гру Харлем Брундтланд. Перед комісією було поставлене завдання сформулювати «глобальну програму змін». Саме для цієї програми комісія запропонувала поняття «сталий розвиток». У 1987 році комісія представила доповідь «Наше спільне майбутнє», в якій вже широко вживалось поняття «сталий розвиток».

Надалі термін був закріплений на другій Конференції ООН з довкілля і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992), де відповідно до основних ідей сталого розвитку, було затверджено конкретну програму (концепцію) дій («Порядок денний на ХХІ століття»).

Концепція сталого розвитку має тривалу історію. Слід зазначити, що подібну ідею, по суті, висловлював ще український вчений професор В.І. Вернадський у своєму вченні про ноосферу, ставлячи питання «про перебудову біосфери в інтересах вільно мислячого людства як єдиного цілого».

Отже, сталий розвиток суспільства – це розвиток, за якого задоволення потреб нинішніх поколінь відбувається без загрози майбутнім поколінням задовольняти свої потреби. Сталий розвиток людства передбачає взаємне узгодження економічних, екологічних і соціальних чинників розвитку.

Саме тому сталий розвиток прийнято розглядати крізь парадигму трьох невіддільних і взаємопов'язаних складників розвитку:

1. економічного;
2. соціального;
3. екологічного.

Стокгольмським центром вивчення життєстійкості було проаналізовано і представлено універсальну модель сталого розвитку, так званий «весільний торт». Ця модель наочно демонструє, як досягти економічної, соціальної та екологічної сталості з допомогою 17 Цілей сталого розвитку, що розподілені на 3 складники сталої системи, як цілі, складники цієї сталої системи та власне система на загал взаємопов'язані, і, чому саме партнерство, 17 ціль сталого розвитку, є наскрізною для всіх трьох складників.

Індустріалізація, глобалізація, різке демографічне зростання і незбалансований розвиток трьох взаємопов'язаних складників сталого розвитку в світі призвели до криз і викликів, з якими зіткнулося людство. Усвідомлення загроз змусило країни та їхніх політичних лідерів шукати принципово нові підходи до соціально-економічного розвитку та природокористування.

Зазначений порядок денний став продовженням роботи, що була розпочата в період дій цілей розвитку, сформульованих в Декларації тисячоліття, яка завершилася у 2015 році. Практичний досвід і фактичні дані, отримані в результаті зусиль з досягнення Цілей розвитку тисячоліття підтвердили правильність дій. Очевидним також стало, що «подальший прогрес вимагатиме прояви непохитної політичної волі та колективних довгострокових дій. Тому, необхідно усунути корінні причини і рішучіше займатися інтеграцією економічних, соціальних і екологічних вимірів сталого розвитку. Новий порядок денний в галузі розвитку на період після 2015 року, включно з комплексом цілей сталого розвитку, орієнтований на те, щоб відобразити засвоєні уроки, нарощувати наші успіхи і, діючи спільно, незмінно націлювати всі країни на побудову більш затишного, стійкого і рівноправного світу», - зазначив, підсумовуючи роботу над виконанням Цілей розвитку тисячоліття, тодішній Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Пан Гі Мун. В Резолюції, прийнятій у вересні 2015 року, зазначено, що ніколи раніше світові лідери не брали на себе зобов'язання вжити спільні дії і зусилля для реалізації такої широкої і універсальної стратегічної програми, та наголошено прагнення здійснювати Порядок денний таким чином, щоб це принесло максимальну користь усім: як нинішньому, так і майбутнім поколінням на принципі відповідності правам та обов'язкам держав за міжнародним правом. До роботи над Порядком денним 2030 долучилися лідери країн, представники громадянського суспільства та бізнесу, науковці зі всього світу. Сімнадцять цілей та 169 задач нового плану дій набули чинності 1 січня 2016 року.

І хоча документ є глобальним за масштабом, він враховує особливості різних країн, національні реалії, потенціал і пріоритети, та містить перелік масштабних реформ, наслідком яких має стати підвищення стандартів та якості життя.

Важливою та визначальною умовою досягнення цілей сталого розвитку є діяльність у партнерському трикутнику: влада – бізнес – громада. Саме такий підхід до сталого розвитку дозволяє залучити всі зацікавлені сторони до діалогу і не залишити нікого осторонь, – як того вимагає Порядок денний 2030.

Висновки

Порядок денний є безпрецедентним документом за масштабом та рівнем амбіцій. Окреслені ним цілі та завдання – взаємопов'язані й неподільні. Досягнення визначених цілей, завдань та показників можливе лише у партнерстві влади, бізнесу та громади.

І це важливо усвідомити і посадовим особам органів державної влади, і представникам місцевого самоврядування, і звичайним громадянам. Адже лише спільними зусиллями ми зможемо забезпечити сталий розвиток – свій власний, своєї громади чи спільноти, свого села чи міста, своєї країни.